

Scheldestromen

23 | winter 2015 | tijdschrift van waterschap Scheldestromen

Aan de **horizon** **staan** collega's van de toekomst

Verder: werk in uitvoering 2016 | keermiddel Tholen | 70 jaar geleden laatste gat gedicht

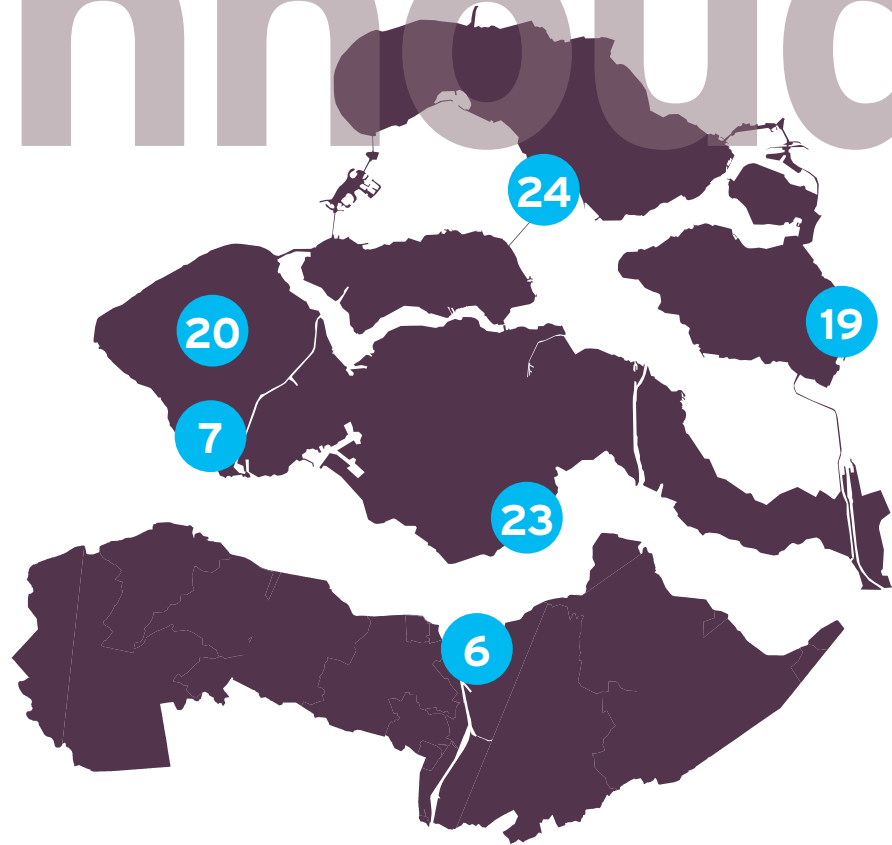
Een uit het nest gevallen giervalkje verzorg ik wekenlang en zie ik aansterken. Dan voorzichtig beginnen met vlieglessen. Mijn idee: in de lucht gooien en hopen dat het ongecontroleerde gefladder ook zijn vruchten afwerpt. En dat doet het. De natuur zit goed in elkaar. Dag na dag vliegt het giervalkje meer en meer meters. Het begint nu echt op vliegen te lijken. Wanneer ik denk dat zij haar vleugels uit kan slaan, oefen ik nog een laatste keer. In een gelijkmatig ritme, zelfverzekerd zelfs, vliegt zij van mij weg. Dan doemt de schaduw op van een levensgrote meeuw. Met een paar krachtige slagen bereikt hij het giervalkje, breekt in de vlucht het nekje en vliegt verder... Ook dat is de natuur. Maar zullen we met kerst meeuw in plaats van kalkoen eten?

Rudy Visser is waterschapsfotograaf.

Een boer ploegt nooit alleen, locatie: Zandstraat.

inhoud

- 6** Gemaal Braakman
- 7** Compensatie Nolle-Westduin
- 19** Keermiddel Tholen
- 20** 70 jaar droge voeten
- 23** Kasteel Hellenburg
- 24** Inspectie aan de dijk

Er liggen meer drijvende bouwwerken in Vlissingen-Oost dan alleen schepen. Aan de kade van VDS Staalbouw ligt de imposante JB-117 van Jack-Up Barge, wachtend op de volgende klus op zee. De familie De Hondt uit Vlissingen kreeg er een rondleiding.

“We worden voor vol aangezien”

Stage bij het waterschap
Jaarlijks lopen er zo'n twintig jongeren stage bij het waterschap. We vragen vijf van onze huidige stagiairs naar hun ervaringen. Wat dachten ze van tevoren en hoe bevalt het ze nu? We zetten deze jongste collega's aan tafel met onze oudste, secretaris-directeur Joan de Visser.

colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt half maart.

Redactie: Linda van Dijke (hoofd- en eindredacteur, LvD), Janneke la Gasse (JlG), Arjan Goossen (AG), Gerard de Kock (GdK), Chantal de Putter (CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Beeld: Rudy Visser, Cynthia de Kruijff (pag. 6 onderaan), projectbureau Zeeweringen (pag. 7 boven), J.N. Houterman (pag. 21 links), A. den Doolaard (pag. 21 rechts) en F. Ph. G. Bollen (pag. 22 onder).

Opmaak: Life Design, Zierikzee
Druk: Pieters Media, Goes

Opplage: 19.000

Reacties, vragen of suggesties?
Ons redactieadres:
Team Communicatie
Antwoordnummer 700, 4330 WB Middelburg (geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl, 088-2461000 (lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift

Volg ons op facebook:
facebook.com/scheldestromen

Waterschap Scheldestromen

Volg ons op twitter:
twitter.com/waterschap

Wat doen we in 2016?
Grote projecten op de kaart.

Bijna 70 jaar droge voeten op Walcheren.

Winterklaar: inspectie aan de waterkeringen.

Op de cover: 5 stagiairs, pagina 8

verder

- 6** Nieuwsberichten
- 11** Post
- 14** Buiten
- 19** In de steigers
- 23** Bijzonder gevonden

nieuws

Eens in de vijf jaar maken we de vier uitwateringskokers van poldergemaal Braakman bij Terneuzen vrij van oesters, mossels en pokken. De aanwas was zo groot geworden dat de deuren niet goed meer openen en sluiten. Peter Verhage: "Het is geen routineklus. De kokers liggen diep onder de grond, zelfs onder zeeniveau waardoor we eerst een droge en veilige werkplek moeten maken. Na wat 'kruip door, sluip door' en klimmen op ladders en stellingen kunnen alle schelpen worden afgespoten. Daarnaast vernieuwen we de afdichtingslijsten rondom de sluisdeuren. Als we dit niet op tijd doen, dan stroomt op den duur te veel zout water de polder in." (RV en DS)

Pokkenwerk

Een stoet in de polder

"Nou, daar stonden heel wat busjes in de polder!" Dat krijgen onze buitendienstcollega's wel eens te horen. Deze medewerkers volgen de mbo-opleiding 'Land, Water en Milieu' en zijn voor de praktijklessen buiten. De omgeving verandert, het werk verandert en daarom investeert het waterschap in zijn medewerkers. De lessen gaan bijvoorbeeld over weginspecties en flora en fauna, maar ook ICT en communicatie komen aan bod. Daarnaast is het soms ploeteren met rekenen en taal, want voor een mbo-opleiding zijn deze vakken verplicht. In totaal volgen zo'n 70 waterschappers de opleiding. Mocht u ze tegenkomen, wees een beetje aardig voor ze, die breuken en grammatica vallen niet altijd mee na zoveel jaar uit de schoolbanken... (LvD)

Bijna onzichtbaar, wel uniek

Het waterschap bemonstert jaarlijks op diverse plaatsen de fauna van het water. Tijdens het monitoringsprogramma van vorig jaar ving analist Cynthia de Kruijff-van der Voorn een heel bijzondere watermijt in de vijver van landgoed Duinbeek in Oostkapelle. Het bleek een nieuwe vondst in Nederland, in België was deze watermijt al eerder gevonden. Het gaat om een Arrenurus abbreviator. Het beestje heeft een hard schildje en is ongeveer 1 millimeter groot. Het krijgt een plaatsje in de collectie van Naturalis in Leiden, met vermelding van de vindplaats en de naam van onze analist. (CdP)

De laatste steen

24 september 2015 was het zover: minister Melanie Schultz van Haegen van Infrastructuur en Milieu legde de laatste steen voor projectbureau Zeeweringen. Een bijzondere steen! Het formaat van een vierkante meter, het materiaal - graniet in plaats van beton - en een inscriptie markeren het einde van een bijzonder project, waarin waterschap en Rijkswaterstaat de krachten bundelden om Zeeland te beschermen tegen overstromingen. Met een kraan werd het gevaarte door de minister op z'n plaats gezet. Ze werd daarbij deskundig geassisteerd door Huib van 't Westende; een kraanmachinist die vanaf het eerste uur voor het project gewerkt heeft. Sinds 1997 voerde projectbureau Zeeweringen 108 dijkversterkingsprojecten uit. Medio jaren '90 bleek dat de steenbekleding van de Zeeuwse dijken in slechte staat verkeerden. Reden voor toenmalig minister van Verkeer en Waterstaat Annemarie Jorritsma om het project te starten. Sindsdien is 325 kilometer Zeeuwse dijken weer op sterkte gebracht. In totaal werd er 740 miljoen euro geïnvesteerd in het versterken van de steenbekledingen. De laatste steen met eigen ogen zien? Wandel of fiets dan langs de dijk tussen camping Anna Friso en de Roompot in Kamperland. (AG)

Nieuw bos bij Nolle-Westduin

Dit najaar zijn we begonnen met de aanleg van een nieuw natuurgebied tussen de Burgemeester van Woelderenlaan en Galgweg bij Vlissingen. Bij de kustversterking is destijds zes hectare bos gerooid en is de duinbegroeiing weggehaald. Ter compensatie leggen we een nieuw natuurgebied van twaalf hectare aan. Eerst is het gebied grondig onderzocht op explosieven omdat hier tijdens de Tweede Wereldoorlog veel is gevochten. Er is veel munitie gevonden: een vliegtuigbom van vijfhonderd pond,

diverse antitankmijnen en een grote hoeveelheid granaten en kogels. Zodra alle explosieven zijn geruimd, beginnen we met het graven van geulen voor de waterpartijen en het aanleggen van wandelpaden. In het vroege voorjaar worden de bomen aangeplant. Verder komt er zilte natuur met soorten die goed gedijen op zout grondwater zoals kwelgras en aardbeiklaver. Vlakbij het parkeerterrein komt een natuurspeelplaats. De oplevering van het werk is 1 april 2016, mits het weer een beetje meewerkt. (CdP)

Stage

Er komen zo'n 20 stagiairs per jaar bij het waterschap. Van snuffelstage tot meeloop of afstudeerstage op mbo- of hbo-niveau. Enkele voorbeelden van vakgebieden waarin we vaak stageplaatsen hebben: procestechniek, verkeerskunde, werktuigbouw, waterbeheer, elektrotechniek, ICT, vormgeving, civiele techniek en communicatie. Ook interesse? Mail naar stage@scheldestromen.nl

We zetten onze jongste collega's aan tafel bij de oudste: secretaris-algemeen directeur Joan de Visser (65). Joan: "Hoe komen jullie bij het waterschap?" Mick (17), tweedejaars mbo ICT-beheer: "Ik was hier al meerdere keren geweest met school. Het had een goede indruk gemaakt. Ook wordt het waterschap door Scalda aanbevolen als goede stageplek." Joan: "Waarom?" Mick: "Omdat je hier goede middelen krijgt en goed wordt begeleid." Ook derdejaars mbo'er ICT-beheer Mariano (19) heeft een stageplek bij Automatisering: "Je wordt hier op een goede manier aan het denken gezet, het wordt niet voorgekauwd en je krijgt eigen werk."

Boy (21) studeert mbo Werktuigbouwkunde: "Ik help bij storingen en bij de revisie van pompen. Ik kom door heel de provincie. Je wordt als stageloper meer betrokken bij het werk dan ik van tevoren dacht." Joan: "Iedereen krijgt dus wel echt werk op niveau, geen rotklusjes als stofzuigen en koffie halen. Dat gebeurt elders natuurlijk best." Mariano: "Ik heb echt de indruk dat we worden opgenomen in de groep, ze denken niet 'het is maar een stagiair'." Charlotte (19), studente Mediavormgeving aan het Grafisch Lyceum, herkent dat gevoel: "Je wordt voor vol aangezien hier. Mijn omgeving vraagt wel eens wat er vormgegeven kan worden binnen een waterschap. Men is niet altijd bewust van het feit dat overal een gedachte achter zit en dus een vormgeving. Of dat nu een poster voor een open dag is of het personeelsblad."

Delony (22), hbo-studente HRM (personeelszaken, red.) kende het waterschap via een meeloopdag: "Ik zag op personeelsvlak veel waarvan ik onder de indruk was: het nieuwe werken, medewerkersonderzoek en het werken met competenties. Allemaal dingen die mij aanspraken." Joan: "En hoe is het nu?" Delony: "Ik vind dat er op personeelsgebied al veel ontwikkeld is als ik het vergelijk met eerdere stagebedrijven, die waren aan veel veranderingen nog niet toe. Het enige waar ik tegenaan loop is de leeftijds kloof. Het is niet storend maar ik mis toch een soort van tussengeneratie omdat de gemiddelde leeftijd vrij hoog is (48, red.)."

Joan: "Boy, hoe zit dat bij jouw stageplaats?" Boy voorzichtig: "De meeste medewerkers zijn al wel op leeftijd." Joan: En de techniek, is die modern vind je?" Boy aarzelt even: "Nou, de techniek van sommige installaties is ook wel op leeftijd maar dat wil niet

Ik weet nog goed hoe ik als laatste redmiddel in de zoektocht naar een stageplaats solliciteerde bij het waterschap. Toen gevestigd in een donker gebouw met spiegellende ramen waar je wel van binnen naar buiten kon kijken maar niet andersom. Tel daarbij het imago van ambtenaar en het afschrik-effect was compleet. Tot ik solliciteerde. Het tegendeel bleek waar. Hoe zit het met de huidige stagiairs?

door Linda van Dijke

Delony Steutel, Boy van Everdingen, Mariano Kamoen, Charlotte Matthijsse en Mick Mijnsbergen.

Vijf van onze stagiairs in gesprek met secretaris-directeur Joan de Visser. Ook stagecoördinator Anneke Daming (linksonder) luistert aandachtig: "We bieden stageplaatsen aan omdat we jongeren willen helpen om hun opleiding goed te kunnen afronden."

zeggen dat het slechter is dan het nieuwe." Joan: "Stel dat we alleen maar jonge mensen zouden hebben, wat zou er dan veranderen?" Boy: "Mag ik daar zo even op terugkomen?"

Joan: "Ik snap je aarzeling wel. Ik ben de oudste die hier werkt, misschien hou ik onbewust wel een aantal dingen tegen. Kijk, we organiseren de 'Week van de Loopbaan & Gezondheid'. Kun je in de tijd van de baas meedoen aan een workshop yoga of werkstress. 'Zijn we helemaal gek geworden', is dan mijn eerste reactie. Maar nu zie ik dat het op zich heel logisch is dat er een relatie tussen werk en gezondheid is en dat we allemaal langer moeten doorwerken en dus moeten investeren in de inzetbaarheid van medewerkers. Daar denk ik wel over na. Soms duurt dat even."

Joan: "Maar wat willen jullie van mij weten?" Mick: "Hoe vindt u het om bij het waterschap te werken?" Joan: "Het is geweldig bedrijf. We zijn met dingen bezig die er echt toe doen. De waterkeringen zie je elke dag, als het zeikt van de regen moet dat water ergens naartoe en als je naar de wc gaat, wil je dat die drol ook weggaat. De werksfeer vind ik ook belangrijk, ik ervaar geen afstand tussen top en werkvloer. Kijk, het is niet dat ik makkelijk ben, ik wil niet met

iedereen vrienden blijven. Er moet gewerkt worden en anders kan je een schop onder je reet krijgen."

Mariano: "Zijn er dingen die u anders zou doen als u het opnieuw kon doen?" Joan: "Ja, zeker. Dat zijn dingen die over benoemingen van mensen gaan. Van zakelijke beslissingen bij fusies of structuur heb ik geen spijt, dat zou ik zo weer doen."

Charlotte: "Had u het ook naar uw zin gehad als u een lagere functie zou hebben gehad of wilde u altijd al directeur zijn?" Joan lachend: "Ja, ik wil wel graag de baas zijn. Ik zou er niet aan moeten denken dat er een

of andere pief aangenomen wordt die mij gaat zeggen wat ik moet doen." Joan: "Boy, wil je nog terugkomen op mijn vraag?" Boy: "Lastig. Maar ik zou zorgen dat er kennis en ervaring overgedragen wordt. Als straks al die oudere collega's eruit gaan, gaat er een schat aan ervaring weg. Het zou zonde zijn als dat verloren gaat. Je zou schoolverlaters kunnen aantrekken zodat ze al eerder kunnen meelopen dan pas als er iemand weggaat." Joan ziet serieus mogelijkheden in het aantrekken van jonge mensen maar sluit lachend af: "Maar wat voor mij een jonge meid is, is voor jullie een ouwe tang." ■

inzendingen welkom:
communicatie@scheldestromen.nl

post!

Een dumper is een stumper

Elk jaar ruimen we duizenden kilo's afval op uit natuurgebieden en langs wegen. Dat zorgt voor hoge kosten, maar nog belangrijker: het is schadelijk en gevaarlijk. Mocht u ergens illegaal gestort afval ontdekken, meld dit dan op de Milieuklachtenlijn: 0118-412323. Dit nummer is 7 dagen per week, 24 uur per dag bereikbaar.

Wie strooien de wegen in Zeeland?

Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat, provincie Zeeland, Zeeland Seaports, N.V. Westerscheldetunnel en de meeste Zeeuwse gemeenten werken nauw samen om de gladheid te bestrijden en de wegen zo veilig mogelijk te houden. De buitendienstmedewerkers staan deze winterperiode weer dag en nacht paraat om de wegen tijdens vorst, ijzel en sneeuw zo begaanbaar mogelijk te houden.

: Niet-Zeeuw

- Ik wil mijn waardering uitspreken voor het steeds weer toezenden
- van het prachtige blad Scheldestromen. Hoewel geen Zeeuw van
- geboorte houd ik erg van deze provincie en kom er vaak.
- Na lezing door mij gaat het blad naar de buurman die wel
- Zeeuwse roots heeft. Ik hoop nog lang van jullie tijdschrift te
- kunnen genieten.
-
- R.J. Krake, Zundert

Getijdenboekjes

De getijdenboekjes voor 2016 zijn er weer. Wilt u een gratis boekje ontvangen? Deze kunt u aanvragen via onze website www.scheldestromen.nl/tijdschrift

Geen internet? U kunt het getijdenboekje ook schriftelijk aanvragen. Stuur een briefje met uw naam en adres naar waterschap Scheldestromen, team Communicatie, Antwoordnummer 700, 4330 WB Middelburg. Afhalen op onze kantoren in Middelburg of Terneuzen kan natuurlijk ook.

'Wij wensen u fijne kerstdagen en een gezond 2016 toe.'

'Als in **januari** de vorst niet komen wil dan komt hij zeker nog in maart en april.'

Zondag

Ik las vandaag uw mooi verzorgde blad, maar waarom nu altijd weer zo'n evenement als herfstvliegeren op zondag? Waarom niet op zaterdag? Er lijkt soms eindeloos begrip te zijn voor andere godsdiensten en vaak terecht, behalve wanneer het gaat om bijvoorbeeld de voorgestane zondagsrust van christenen. (naam bekend bij de redactie)

We zijn ons er als waterschap van bewust dat een deel van de Zeeuwen hecht aan de zondagsrust. Daar proberen we ook rekening mee te houden. Als we zelf een evenement organiseren zullen we dat bijvoorbeeld niet op zondag doen. Het herfstvliegeren is geen evenement van het waterschap, we brengen het alleen onder de aandacht van de lezers. De lezers van ons tijdschrift zijn gemêleerd: jong, oud, christen, geen christen, alleenstaand of familie. Vandaar dat we de inhoud van het blad hier ook op afstemmen. We proberen een blad te maken met interessante Zeeuwse artikelen die voor een brede lezersgroep aantrekkelijk zijn.

Dit zijn
slechts **15...**

...van de 56 projecten die het waterschap
in 2016 met uw belastinggeld uitvoert.

door Janneke la Gasse

In 2016 investeren we ruim 50 miljoen euro (bruto)
in Zeeland. Hieronder vindt u het investeringsbedrag
per project (x € 1.000,-).

1	Aanleg keermiddel Tholen	7.893
2	Kustversterking Schouwen-Duiveland	3.363
a	Boerderij de Ruyter - Flaaushaven	
b	Burghsluis - Schelphoek	
c	Zierikzee - Bruinisse	
3	Kustversterking Cadzand-Bad	32.086
4	Natuurcompensatie Vlissingen	2.066
5	Zuivering Walcheren ombouwen tot energiefabriek	9.700
6	Bouw rioolgemaal Groede Schuivlotstraat	750
7	Dieselmotoren vervangen gemalen Campen en Cadzand	2.000
8	Baggeren Sloekreek	2.093
9	Herinrichten Gatarnissekreek	3.394
10	Baggeren Westerschenge	1.979
11	Aanleg fietspad Kloetingseweg	281
12	Aanleg fietsroute Terneuzen - Zeedorp	642
13	Verkeersveilig maken route Ossensisse - Kloosterzande	856
14	Onderhoud van fietspaden en wegen	1.711
a	Fietspad Schelpweg (Westkapelle)	
b	Fietspad Zeedijk (Terhofstede)	
c	Nolleweg (Waarde)	
d	Eersteweg (Rilland)	
e	Oude Hoofdweg (Kerkwerpe)	
f	Molenweg (Zoutelande)	
g	Waterhuisstraat (Zuiddorpe)	
h	Nieuwlandseweg (Ritthem)	
i	De Blikkendijk (Arnemuiden)	
j	Moerwegje (Kloetinge)	
k	Groenhoven (Poortvliet)	
15	Vernieuwen deel steiger Mosselplaat	243

Op [www.scheldestromen.nl/
projectenkaart](http://www.scheldestromen.nl/projectenkaart) staan alle plaatsen
waar we investeren in een water-
en verkeersveilig Zeeland.

door Janneke la Gasse

Hoe werkt een winterband?

Het rubber van een normale autoband wordt harder bij kou. Het rubber krijgt dan minder grip op de weg. Dat geldt niet voor het rubber van winterbanden. Dat wordt bij kou door een andere samenstelling minder hard, waardoor de grip op het wegdek behouden blijft. Daarbij wordt het bandoppervlak in meerdere kleine stukjes verdeeld door inkepingen in de profielblokken. De winterband heeft hierdoor meer aangrijpingspunten op het wegdek. En meer contact met de ondergrond verbetert de grip. (bron: Quest)

24 uur

Na gemiddeld een dag is het vieze water dat op de rioolwaterzuivering binnenkomt, weer schoon. Het gezuiverde afvalwater gaat dan terug de natuur in.

Het Zeeuws archief bewaart **6 kilometer** papier voor het waterschap

Parlevinker

- Iemand die met een bootje spullen verkoopt aan schepen is een parlevinker. En die hebben vroeger goede zaken gedaan in Hansweert!
- Het ongeveer vijf kilometer lange parlevinkerspad gaat door de kern van Hansweert, het oude sluisplateau en is voorzien van informatieborden met foto's uit het verleden. De route start bij het dorps huis aan de Schoolstraat in Hansweert.

Zijn vrouwen grotere koukleumen dan mannen?

Ja, mannen hebben relatief meer spierweefsel en dus een groter bloedvatennet. Daarmee kunnen ze hun lichaam beter op temperatuur houden. Bij vrouwen stroomt het bloed bij lage temperaturen eerder naar de organen dan naar hun handen en voeten. Die ze dan weer aan een man willen verwarmen, herkenbaar?! (bron: Quest)

Recyclen is vet

In de oliebolentijd verversen we ons frituurvet en ruimen we het vet waarin olieballen zijn gebakken op. Spoel het niet door de gootsteen of het riool want het vet stolt en kan verstoppingen veroorzaken. Weet u trouwens wat gebruikt frituurvet oplevert? Eén fles frituurvet levert 15 kWh aan energie op. Daarmee kunt u tien wasbeurten doen!

92%

van de tijd regent het niet

Rooien, rusten, planten

Jaarlijks zorgen we voor onze beplanting. Dode en zieke bomen rooien we voor de veiligheid van de weggebruiker. Het gebeurt daarom wel eens dat een berm er minder vrolijk uit ziet. Niet getreurd, er komen altijd bomen terug. Het is echter belangrijk om een berm een tijdje rust te gunnen. Meestal komen we het jaar erop terug om nieuwe bomen te planten.

Speuren naar reeën

Ze zijn schuw en laten zich niet snel zien. Daarom moet je de juiste plekjes weten te vinden om reeën te spotten. Op 24 december en 2 januari, wijst een gids van Staatsbosbeheer de weg. Neem wel uw verrekijker mee

en meld u vooraf aan bij de VVV Schouwen-Duiveland, via het telefoonnummer 0111-450524. De excursies vertrekken om 15.30 uur vanaf de excursieschuur aan de Kraaijensteinweg 140 in Westenschouwen.

Waarom niet gewoon fietspad?

Toegegeven: het lijken net fietspaden. Maar officieel zijn ze dat niet. Deze stroken aan de buitenkant van de dijk zijn onze onderhoudswegen. Zo zijn voor ons alle plekken op de dijk toegankelijk en kunnen we de dijk inspecteren en/of onderhouden. Dat we ook fietsers van dit prachtige uitzicht kunnen laten meegenieten is mooi meegenomen. De onderhoudswegen voldoen niet aan alle eisen van een fietspad. Om te waarschuwen voor de mogelijk verminderde kwaliteit staan deze bordjes bij dijkovergangen.

• achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.

Wie Vlissingen zegt, zegt haven. En wie haven zegt, zegt schepen. Maar er liggen nog meer bijzondere drijvende bouwwerken in Vlissingen-Oost. Aan de kade van VDS Staalbouw ligt de imposante JB-117 van Jack-Up Barge B.V., wachtend op de volgende klus op zee.

door Gerard de Kock

Stalen kolos in Zeeuwsche haven

Bij de familie De Hondt uit Vlissingen stroomt een beetje zeewater door het bloed. De oudste zoon Ronald (26) zit bij de Koninklijke Marine. Jongste zoon Christian (19) studeert Infratechniek en is ook scheepsfanaat. Vader Leo (57) werkt bij Zeeland Refinery: "Ik rijd dagelijks door Vlissingen-Oost naar mijn werk, zag het platform liggen en wilde er graag een kijkje nemen."

Geen schip

Er worden steeds meer windmolens in zee geplaatst. Een gespecialiseerd klusje dat je niet zo maar even doet. Het gaat om enorme molens, met de wieken erbij tot wel 120 meter hoog. Dit is onder andere het werkveld van de JB-117. Offshore Installation Manager (kapitein) Martijn Tersteeg (48) en Technical Superintendent Leander van den Berge (34) leiden de familie De Hondt rond. Martijn: "De JB-117 is geen schip want het kan zelf niet varen. Het is een drijvend platform dat zichzelf kan optillen uit het water via zijn poten." De zijkanten van het rechthoekige platte dek zijn grotendeels bebouwd. Aan de ene kant de brug, aan de andere kant de enorme hijskraan die 97 meter hoog is. De derde zijkant heeft ook een

opbouw, met een reddingsboot en toegang tot het helikopterdek.

De klant bepaalt

"Het dek is nu leeg en opgeruimd", vertelt Leander. "Als we een klus hebben en naar zee gesleept worden is dat wel anders. Dan ligt het dek helemaal vol met bijvoorbeeld windmolens. Of er worden allerlei losse 'units' op geplaatst, afhankelijk van de klus en de wensen van de klant. Daar zijn we heel flexibel in."

Zelfvoorzienend

We lopen met Martijn en Leander naar het benedendek. Martijn: "Onder het dek zijn alle motoren, pompen, installaties en het woongedeelte. Als we eenmaal op zee zijn, zijn we op onszelf aangewezen en zelfvoorzienend. We hebben bijvoorbeeld een eigen installatie om van zeewater drinkwater te maken. Ook wordt het afvalwater weer gezuiverd voordat het terug in zee gaat." De familie De Hondt is onder de indruk van de grootte van de kombuis. Leander: "Onze eigen bemanning bestaat meestal uit een man of 22 maar we hebben voor een klus wel eens 150 man aan boord gehad. Ondanks de grote kombuis moesten we toen in ploegen eten."

"Die windmolens op zee zijn zo groot dat er een lift in zit."

Drijvend platform

De JB-117 van Jack-Up Barge is 40 meter breed en 74 meter lang. Het geheel weegt zo'n 7000 ton en kan 1000 ton aan lading meenemen. Het bouwwerk kan ingezet worden bij zeedieptes tot 40 meter. Onder elk van de vier poten zitten 'schoenen' met een oppervlakte van 48 m².

Naast: Offshore Installation Manager (kapitein) Martijn Tersteeg legt de familie op de brug uit hoe het plaatsen van de poten werkt.

Linksonder: Technical Superintendent Leander van den Berge.

Rechtsonder: Het dek van de JB-117 is 74 meter lang.

Op hoge poten

Martijn vertelt wat de JB-117 zo speciaal maakt. “Op elke hoek steekt een grote stalen buis door het platform, de poten. Als deze poten zijn ingetrokken, drijft-ie en steken de poten ver boven het platform uit. Zo kunnen we naar de goede locatie gesleept worden door sleepboten. Eenmaal op locatie laten we de poten zakken tot het platform uit het water komt en op de goede werkhoogte staat.” “Gaaf dat automatisch?”,

vraagt Christian. Martijn: “Het goed plaatsen van de poten is een precies handwerkje waar veel ervaring voor nodig is. De ene poot zakt vaak meters dieper de zeebodem in dan de andere poot. En het platform moet natuurlijk wel ‘level’ blijven.”

Met de heli naar het werk

De bemanning heeft allerlei nationaliteiten, de voertaal is dan ook Engels. Onder het dek zijn de leefruimtes. Ook aan relaxruimtes,

een sportruimte en een wasserette is gedacht. Martijn: “Je moet je wel bedenken dat de bemanning hier vier weken achter elkaar verblijft. De bemanning werkt 12 uur op, 12 uur af en verblijft in tweepersoonshutten. Op deze manier heb je de hut 12 uur voor jezelf als je vrij bent omdat de ander dan werkt. Het wisselen van de bemanning na vier weken gebeurt per schip of per helikopter, afhankelijk van de afstand tot de kust.” ■

- Aannemer: Hakkers B.V. Werkendam
- Projectkosten: € 4,4 miljoen
- Uitgebaggerde grond: 31.000 m³
- Aanvulling: 55.000 m³ zand
- Grootte waterberging: 8300 hectare (200 miljoen m³ water)
- Bekleding: Mijnsteen: 13.000 ton Stortsteen: 5.600 ton Klei: 4.000 m³

in de steigers

Het Volkerak-Zoommeer wordt de grootste waterberging van Nederland. Het is een van de maatregelen van het programma Ruimte voor de Rivier, bedoeld om rivierwater tijdelijk te bergen wanneer bij storm op zee de rivieren hun water niet naar zee kunnen afvoeren.

door Chantal de Putter

Keermiddel Tholen

Grootste waterberging van Nederland

Rien Vroegop is als toezichthouder nauw betrokken bij het project. “Het keermiddel moet de haven en een woonwijk van de stad Tholen beschermen wanneer het Volkerak-Zoommeer wordt gebruikt als waterberging. Afgelopen augustus en september is bij het gehucht Botshoofd de dijk al verstrekt met 13.000 m³ klei om bestand te zijn tegen de grote hoeveelheid water. Mocht het Volkerak-Zoommeer worden gebruikt als waterberging komt het peil maximaal 2,5 meter hoger te staan dan het normale peil.” “Voor de aanleg van de keerdam is

ruim 31.000 m³ grond uitgebaggerd en weer 55.000 m³ zand aangebracht. Om het zetten van de ondergrond en het zand te versnellen is om de meter een verticale drainagebuis van 13 meter diep gestoken om het water uit de ondergrond en het zand af te voeren.

Het Volkerak-Zoommeer moet op 1 januari 2016 inzetbaar zijn voor waterberging. In de keerdam wordt een tijdelijke doorgang naar de haven gemaakt die, als het nodig is, kan worden afgesloten. Ook wordt een sluis aangelegd voor de schepen

van de jachthaven. Over de sluis komt een loopbrug die voetgangers zelf kunnen bedienen. In juni moet het gebied toegankelijk zijn voor het publiek en wordt het onderdeel van een wandelroute.”

“Aan de windkant van de keerdam liggen tijdelijke kraagstukken om afslag van het zand te voorkomen. Zodra de bodem voldoende is gezet kunnen we verder met het ophogen van de keerdam tot de definitieve hoogte. Daarna brengen we de bekleding aan. In december 2016 moet het project zijn afgerond.”

Het eerste waar we aan denken bij overstromingen is de ramp van 1 februari 1953. Walcheren bleef toen voor het grootste deel gespaard. Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in 1944, werd Walcheren doelbewust onder water gezet. In februari 2016 is het zeventig jaar geleden dat het laatste gat in de dijk werd gedicht.

door Arjan Goossen

De overstroming van 1944 werd niet veroorzaakt door de natuur, maar was mensenwerk. Na de bevrijding van Zeeuws-Vlaanderen en Antwerpen in september, was het de beurt aan Walcheren om bevrijd te worden. Dit was belangrijk omdat de haven van Antwerpen - die nagenoeg onbeschadigd in geallieerde handen was gevallen - niet gebruikt kon worden, omdat de Duitsers nog steeds op Walcheren zaten en de Westerschelde vol lag met mijnen. Elk schip dat de Schelde op voer, werd meteen beschoten vanaf de bunkerstellingen die de Duitsers aan de Walcherse kust hadden ingericht. Deze zware bunkerforten zijn maar liefst 600 keer gebombardeerd. Helaas zonder het gewenste resultaat.

Bombardementen

Het plan om de Duitsers te verdrijven kwam neer op het bombarderen van de zeedijken. Zo zouden de Duitsers verzwakt raken en Walcheren onder water komen te staan, zodat het met amfibievoertuigen bevrijd kon worden. In oktober '44 was het zover: op 2 oktober werden er op heel Walcheren strooibiljetten uit vliegtuigen gegooid om de bevolking te waarschuwen. Daarna bombardeerden Engelse Lancasters de Walcherse dijken. Bij Westkapelle (3 oktober), de Nolledijk bij Vlissingen (7 oktober), de dijk bij Ritthem (7 oktober) en bij Veere (11 oktober). Het resultaat was desastreus; bijna heel Walcheren liep onder

water. Op 17 oktober werd Westkapelle nog een keer gebombardeerd. Toen ook de sluizen bij Vlissingen gebombardeerd waren, zodat het zeewater door het kanaal door Walcheren kon stromen, werd de aanval ingezet. Het water stroomde vrij Walcheren in en uit. De Duitsers dwongen burgers aanvankelijk tot het maken van nooddijken, maar dit had geen zin en stuitte op weerstand bij de bevolking. Bovendien begonnen de gevechten om Walcheren te bevrijden. De Canadezen landden op 1 november bij Vlissingen en Westkapelle en ook vanuit Zuid-Beveland werd een aanval ingezet. Op 8 november was Walcheren na zware gevechten bevrijd.

Droogmaking

De prijs voor de bevrijding was hoog. Verwoeste landerijen, dorpen en steden. Meteen na de bevrijding begon het werk om Walcheren weer droog te maken. Ingenieur P.Ph. Jansen wordt belast met de droogmaking die wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat, de Polder Walcheren en de Maatschappij tot Uitvoering Zuiderzeewerken. Zij werken samen in de Dienst Droogmaking Walcheren. Aan alles is gebrek en de winter van '44 staat voor de deur. De rest van Nederland zucht nog onder de bezetting.

De Dienst Droogmaking Walcheren werd op 19 november 1944 opgericht, dus twee

70 jaar droge voeten op Walcheren

Links: Oberst Eugen Reinhardt, commandant van het Grenadierregiment 1019, eind oktober in het water achter Britannia. Rechts: De wederopbouw wordt ter hand genomen.

Boven: Aan bijna alles was gebrek. Het meeste zware werk gebeurde met de hand.

Midden: Kaart uit 1945, bijna heel Walcheren staat onder water.

Onder: Luchtfoto van het werk bij Rammekens op 6 december 1945.

weken na de bezetting ging men al aan de slag. Er kwam hulp uit België, Engeland, Amerika en Zwitserland. Het werk kwam pas echt goed op stoom toen ook de rest van het land bevrijd was. In totaal werkten 3.500 arbeiders uit het hele land samen om Walcheren weer droog te krijgen. Er was weinig materieel voorhanden, dus het kwam vaak aan op menskracht. Er werd van alles gebruikt om de dijkgaten te dichten. Van caissons tot torpedonetten. Steeds stuitte men op nieuwe problemen, waarvoor een oplossing gezocht moest worden. Ook lagen er nog veel mijnen in de rivieren, waardoor de aanvoer van materieel over water erg moeilijk was.

Bovendien waren de sluizen op verschillende plaatsen beschadigd. Deze moesten hersteld worden. Het werk kwam niet enkel neer op het dichten van de dijken, maar ook op het gebied van infrastructuur was er heel veel kapot. Om materialen aan te voeren werd er zelfs een spoorlijn aangelegd tussen Vrouwenpolder en Westkapelle.

Karakter

De droogmaking van Walcheren is onderbelicht gebleven door de aanleg van de Deltawerken na de ramp van 1953. De Deltawerken zijn misschien de grootste waterbouwkundige prestatie ter wereld op het gebied van veiligheid tegen overstromingen. Ze werden gerealiseerd met de modernste technieken en inzichten.

De droogmaking van Walcheren is een prestatie van een ander formaat: dit is misschien wel de grootste waterbouwkundige prestatie op het gebied van improvisatie geweest. Met vereende krachten, bijna zonder hulpmiddelen werd Walcheren drooggelegd en is dat sindsdien ook gebleven. Karakter, creativiteit, technische bekwaamheid en doorzettingsvermogen waren hier de enige hulpmiddelen. In februari 1946, bijna 70 jaar geleden, werd het laatste gat in de dijken gedicht. Door de verzilting zou het nog vijf jaar duren voor de Walcherse boeren weer goede oogsten konden binnenhalen. ■

Dichten van dijken

In oktober 1944 werden de Walcherse dijken op vier plaatsen gebombardeerd:

- Westkapelle, op 3 en 17 oktober 1944. Op 12 oktober 1945 werd het dijkgat gesloten.
- Nolledijk (Vlissingen), op 7 oktober 1944. Op 2 oktober 1945 werd het dijkgat gesloten.
- Rammekens (Ritthem), op 7 oktober 1944. Op 5 februari 1946 werd het dijkgat gesloten.
- Veere, op 11 oktober 1944. Op 23 oktober 1945 werd het dijkgat gesloten.

bijzonder gevonden

Net buiten Baarland liggen de fundamenten van een heuse middeleeuwse burcht. De resten van dit kasteel werden in 1957 bij toeval ontdekt tijdens grondwerkzaamheden. Ook werden er in de buurt tal van bodemvondsten gedaan.

door Arjan Goossen

Slot Hellenburg

Hellenburg was eigendom van de heren Van Renesse. Zij verwierven in 1312 gronden in Baarland, Oudelande en Bakendorp. Halverwege de veertiende eeuw werd er een versterkte woontoren (donjon) gebouwd. Frederick van Renesse breidde het complex in de vijftiende eeuw uit tot een echt middeleeuws slot met negen torens.

Lang is de burcht niet bewoond. Op het complex zijn bodemvondsten gedaan die te dateren zijn tussen 1350 en 1475. Dit betekent dat de burcht omstreeks 1475 werd verlaten. Mogelijk wegens de Cosmas- en Damianusvloed in 1477. Zeker is dat bij deze vloed het kasteel zwaar beschadigd raakte.

In de daaropvolgende eeuwen werden de stenen van Hellenburg gebruikt voor andere gebouwen. Er is nog een prent uit het einde van de zeventiende eeuw waarop de ruïnes van de burcht te zien zijn. Uiteindelijk verdwenen de resten onder de grond en werden door iedereen vergeten.

Het unieke van Hellenburg is dat het de originele vorm van een middeleeuwse burcht is. Omdat het al rond 1477 verlaten werd, is er in de daaropvolgende eeuwen niet meer aan gebouwd en uitgebreid, wat je vaak bij bewaard gebleven kastelen ziet. ■

Op je hoede

**Robert van der Vegt (44),
medewerker beheer en onderhoud waterkeringen
op Schouwen-Duiveland**

Sterke dijken zijn ons handelsmerk. Dat betekent dat we ze altijd goed in de gaten houden en bij schade actie ondernemen. Vlakbij de Zeelandbrug op Schouwen heeft dijkinspecteur Robert schade ontdekt.

“We staan hier bij een havendam. Gelukkig geen primaire waterkering, die nog belangrijker is voor de veiligheid van iedereen die erachter woont, maar toch moeten we er iets aan doen. Begin dit jaar heb ik het gat van ongeveer drie bij drie meter ontdekt. We hebben er toen gelijk worteldoek ingelegd met daarop grote stortstenen.

Een tijdelijke reparatie omdat we wisten dat dit jaar de buitenkant versterkt zou worden. Tijdens mijn najaarsinspectie ontdekte ik dat sommige grote stenen naar beneden zijn gerold. Niet omdat iemand die stenen eruit heeft geduwd, maar echt omdat het hier flink heeft gestormd. Dat de situatie is verslechterd, geef ik aan in onze

speciale app en na heel hoog water of harde wind kom ik hier even naartoe om de situatie weer te beoordelen. Gelukkig hebben we de hele buitenkant nu versterkt en kan het weer flinke stormen doorstaan. Maar mijn werk zit er nog niet op, want ook bij nieuwe dijkbekleding kan schade ontstaan. We blijven dus op onze hoede.” ■